

MÉLTÁNYOSSÁGBÓL IS ELÉGTELENRE VIZSGÁZIK ROMÁNIA AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG TANÜGYI JELENTÉSE SZERINT

Bukásra állunk az oktatási egyenlőség terén is

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ: FOTÓ: BALOGH ORSOLVA/ARCHÍV

Kik ülnek le? A társadalmi-gazdasági háttér továbbra is az oktatási eredmények legfontosabb előrejelzője

Újabb példa bizonyítja, mennyire rosszul áll Románia a tanügy területén: az oktatásban megvalósuló méltányosság terén is uniós sereghajtó az ország. Harminc év alatt nem sikerült úgy megreformálni az oktatási rendszert, hogy felzárkózzon a többi uniós tagországhoz – reagált az Európai Bizottság jelentésére Kiss Imre háromszéki oktatási szakember.

» BÍRÓ BLANKA

Az oktatás terén megvalósuló méltányosság terén Románia a legrosszabbul teljesít az uniós tagországok között: a kulcsfontosságú tanügyi mutatókat figyelembe véve továbbra is jelentős a lemaradás az európai átlaghoz képest, nem beszélve az EU-s célokról. Az Európai Bizottság a napokban tette közzé jelentését az oktatási térségben elért eredményekről. Ebből az derül ki, hogy az oktatásban a méltányosság tekintetében Románia a legrosszabb eredményeket produkálja.

A dokumentumban leszögezik, hogy a társadalmi-gazdasági háttér továbbra is az oktatási eredmények legfontosabb előrejelzője. A hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok alapvetően lemaradásban vannak valamennyi uniós szintű célérték tekintetében. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek esetében 7,5 százalékponttal nagyobb a valószínűsége annak, hogy intézményi gondozásba kerül. Azok a fiatalok, akiknek szülei alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, kilencszer nagyobb valószínűséggel hagyják el idő előtt az oktatást és képzést, és 48,6 százalékponttal kisebb valószínűséggel szereznek felsőfokú képesítést, mint azok a fiatalok, akiknek szülei magas iskolai végzettséggel rendelkeznek. A EB által bemutatott méltányossági adatok megerősítik, hogy uniós átlagban a hátrányos társadalmi-gazdasági

háttérrel rendelkező fiatalok alul teljesítésének kockázata majdnem hatszor nagyobb, mint az előnyös társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkezők esetében, ami súlyos méltányossági problémára utal. A bizonyítékok az egyik generációról a másikra való folyamatos átörökítést mutatják, amely a munkanélküliség és a kirekesztés ördögi körét hozza létre.

Minden téren hatalmas a leszakadás

A jelentésben a PISA-mérés (Programme for International Student Assessment, azaz a nemzetközi tanulói teljesítménymérés programja) 2018-as eredményeit veszik figyelembe. Az új uniós oktatási méltányossági mutató összehasonlítja az alul teljesítő tanulók arányát a tagországokban: a legnagyobb lemaradás – 40 százalékos – Romániában van, ezzel az ország utolsó helyen áll a listán. A jelentésből az Edupedu.ro oktatási szakportál emelte ki a releváns adatokat. Eszerint a korai oktatásban való részvétel az Unióban 93 százalékos, a 2030-ra kitűzött cél 96 százalékos, közben 2021-ben Romániában a gyerekek 78,2 százaléka járt óvodába. A korai iskolaelhagyók aránya Romániában 15,3 százalékos, addig a 9,7 százalékos európai átlag sokkal közelebb van a 2030-ra kitűzött 9 százalékos célhoz. Jelentős a lemaradás a szakképzésben résztvevők gyakorlati oktatáshoz való hozzáférése terén is: míg az uniós átlag átlépte a 2025-re kitűzött 60 százalékos célt, addig Romániában ez az arány majdnem kilencszer alacsonyabb, mindössze 71 százalékos. A felsőfokú végzettséggel rendelkező 25–34 évesek aránya Romániában mindössze 23 százalékos, ami az uniós átlag, vagyis a 41 százalékos és a javasolt célérték, vagyis 45 százalékos szinte fele.

Kulcsfontosságú az egyenlőtlenségek kezelése

Az Európai Bizottság a Romániát érintő problémákkal kapcsolatban a korai iskolaelhagyást, az óvodai oktatásban való alacsony részvételt és az iskolai oktatás eredményeit is elemzi.

Rámutatnak, a roma tanulók körében különösen magas a korai iskolaelhagyók aránya: a 18–24 éves roma fiataloknak mindössze 22 százaléka fejezte be a középiskolát. Ugyanakkor a város (4,5%) és a vidék (23,2%) között jelentős különbségek vannak az iskolai lemorzsolódás szempontjából. A korai oktatásban való részvétel aránya 2013 óta mintegy 6 százalékponttal csökkent az alacsony jövedelmű családoknak nyújtott pénzügyi ösztönzések ellenére. Arra is kitérnek, hogy az országos vizsgaeredményekben tapasztalható eltérések az oktatási rendszerben tapasztalható strukturális egyenlőtlenségre utalnak. Nagyon magas a társadalmi-gazdasági státus hatása az oktatási eredményekre, és az egyenlőtlenségek generációkon átívelően fennállnak.

A jelentésben megállapítják: kulcsfontosságú az oktatás terén mutatkozó egyenlőtlenségek kezelése. Uniós-szerte számos intézkedést hajtottak végre, ilyenek például a hátrányos helyzetű iskoláknak nyújtott kiegészítő pénzügyi támogatások, a tanárképzési programok vagy a támogató személyzet állományának növelése. A világvárvány előtt a tagállamok mintegy fele hozott intézkedéseket a hátrányos helyzetű iskolák tanárainak támogatására. Több ország célzott programokat

indított a világvárványból eredő tanulási veszteségek kompenzálására, amelyek leginkább a hátrányos helyzetű gyermekeket érintették.

Harmincéves probléma

Harminc év alatt nem sikerült úgy megreformálni az oktatási rendszert, hogy felzárkózzon a többi uniós tagországhoz – reagált a jelentésre Kiss Imre. Kovászna megye főtanfelügyelője, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének (RMPSZ) székelyföldi alelnöke a Krónikának kifejtette, leginkább a tananyag mennyiségét, a tartalmi részt tekintve lóg ki Románia az uniós átlagból. „Ezt a tananyagot még a kommunista rendszerből örököltük. Harminc év alatt, az állandó reformok során gyakran túlzott módszerrel alakítottuk, leginkább úgy, hogy innen-onnan lenyírbáltunk, majd utólag mindig kiderült, hogy ez nem megfelelő átalakítás, annál is inkább, hogy a követelményrendszer szinte semmit sem változott” – részletezte az oktatási szakértő.

Rámutatott: a tananyag mennyisége mellett annak az elméleti volta is eltér a többi tagország leginkább gyakorlati alkalmazásra alapuló tananyagától. Ennek aztán rengeteg következménye van. Leginkább az, hogy kimutatható a polarizáció: miközben a hazai diákok egy része kiválóan teljesít a nemzetközi versenyeken, a többség alulmarad a PISA-teszteken. Az elméleti vonalon kítűnően teljesítők ott vannak a világ élvonalában, ám a többség elvész, amikor a tanultakat a gyakorlatban kell alkalmazni, be kell építeni a hétköznapi életbe.

Másik probléma a vidék és a város közötti különbség, aminek háttérben gyakran az áll, hogy a pedagógusok inkább városban tanítanak, így a szakemberhiány a falvakon csapódik le, esetenként szakképtelennel kell betölteni az űrt. Ezzel beindul egy negatív spirál: a szülők egy része elviszi a gyereket a városi iskolába, az eredmények pedig nem javulnak. Kiss Imre szerint ez is rendszerszerű hiányosság – megfelelő tanárképzéssel, a pedagógusok megfelelő bérezésével és társadalmi elismerésével lehetne orvosolni.

» Felújításra szorul a romániai iskolák több mint 90 százaléka

A romániai iskolák több mint 90 százaléka felújításra szorul, a tanintézetek 15 százalékaiban még mindig két váltásban tanulnak – derül ki az oktatási minisztériumnak a közoktatási intézmények bútorral, didaktikai és digitális eszközökkel való felszerelését célzó igényléséből. Az Edupedu.ro oktatási szakportál által idézett dokumentum november 25-éig közzé van. Az igénylés szerint a romániai iskolák csaknem 1 milliárd euróra pályázhatnak az országos helyreállítási terv (PNRR) keretében az informatikai laborok felszerelésére, az osztálytermek bebútorozására vagy az 5 évesnél régebbi bútorzat cseréjére. A minisztérium közlése szerint az általános és középiskolák több mint 90 százaléka működik olyan ingatlanban, amely felújításra szorul, több mint 70 százaléka vidéken van. Ugyanakkor viszonylag magas azoknak a tanintézeteknek az aránya, amelyeknek nem elég a befogadási kapacitásuk: a városi iskolák 14,5 százaléka és a vidéki tanintézetek 8,8 százaléka van ebben a helyzetben. Ilyen körülmények között pedig – a dokumentum szerint – sok helyen lemondtak az informatikai laborokról vagy éppen a könyvtárról, hogy helyet biztosítsanak az osztályoknak. A délutáni, iskolán kívüli tevékenységek is sok helyen áldozatául esnek a helyhiánynak, mivel kénytelenek két váltásban megoldani a tanítást, ami szintén az oktatás minőségének rovására megy a tanügyminisztérium szerint. A dokumentum arra is ráirányítja továbbá a figyelmet, hogy az iskolák ajánlata nem követi le az elmúlt évek demográfiai változásait: sok vidéki iskolában alig akad diák, miközben a nagyvárosok környékén nincsenek megfelelő szolgáltatások. (Bálint Eszter)